

Joachim Just Breithaupt

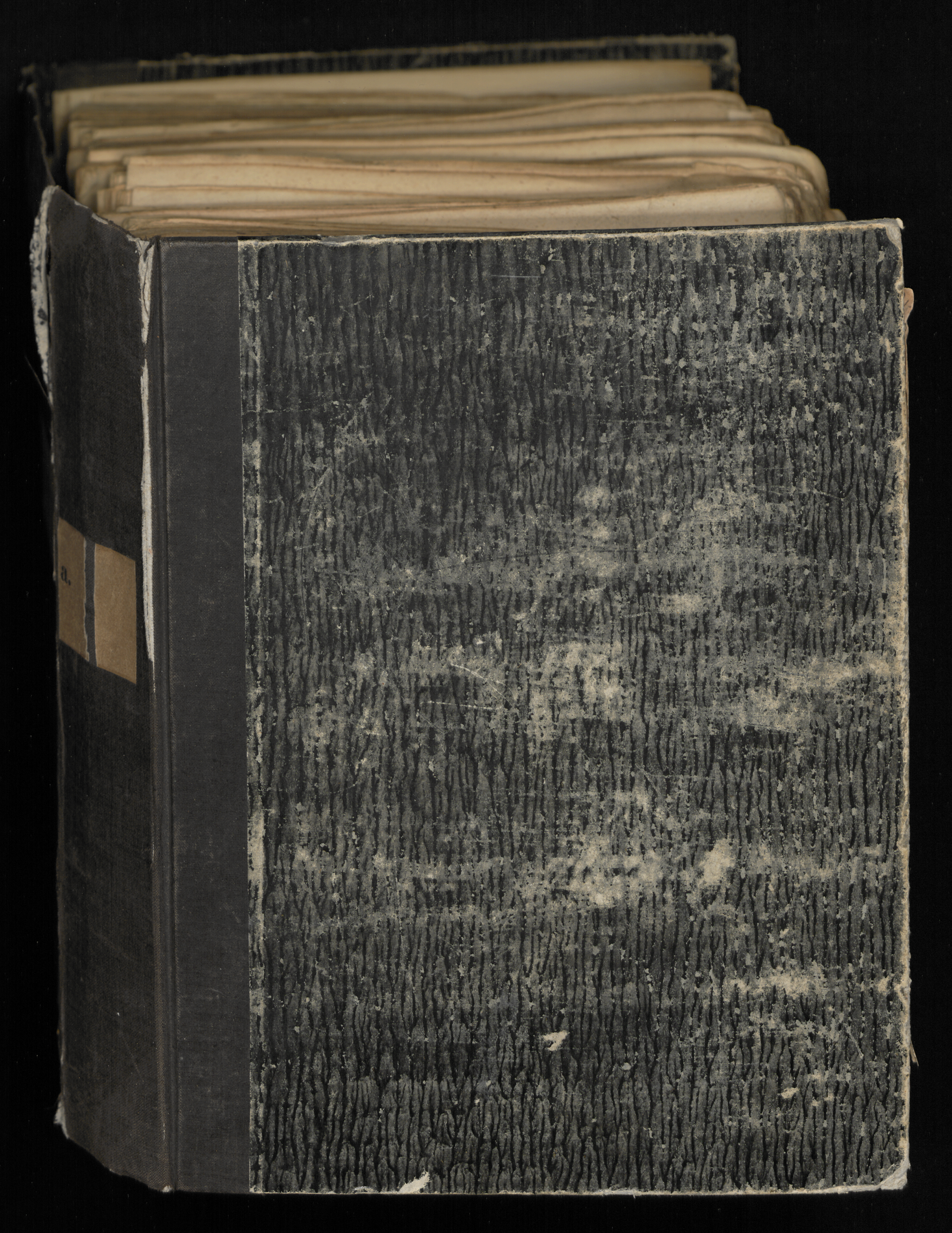
**Prorector Academiae Fridericianae Ioach. Ivstvs Breithavpt ... Vna Cum
Professoribvs Reliqvis Cives Academicos ad digne recolendam certitudinem
Resurrectionis Dominicae Hortatur. : PP. M. DCC. VIII. Ipsis Feriis Pasch.**

Halae Magdeburgicae: Litteris Joh. Montagii, [1708]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn880329025>

Druck Freier Zugang

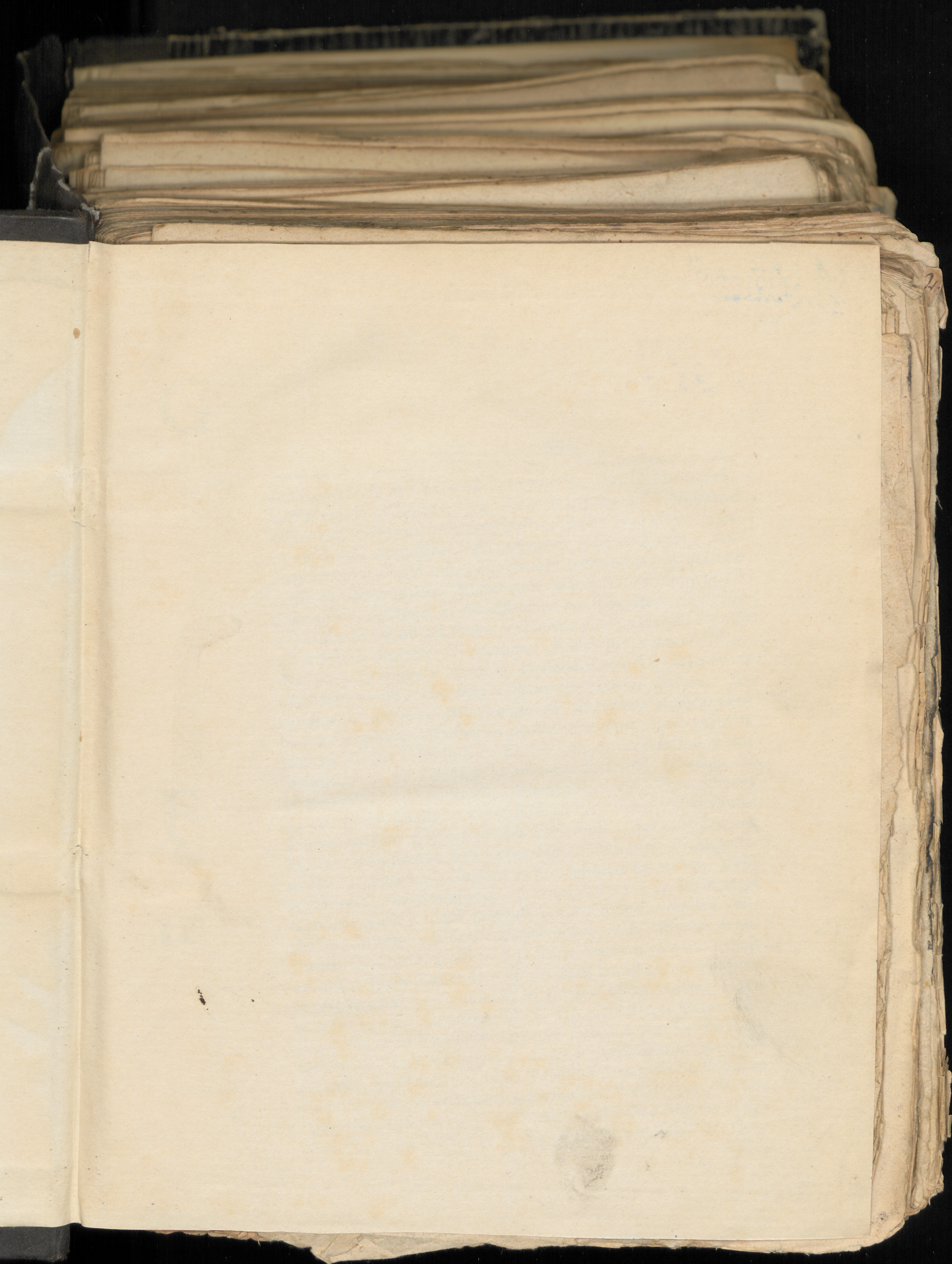

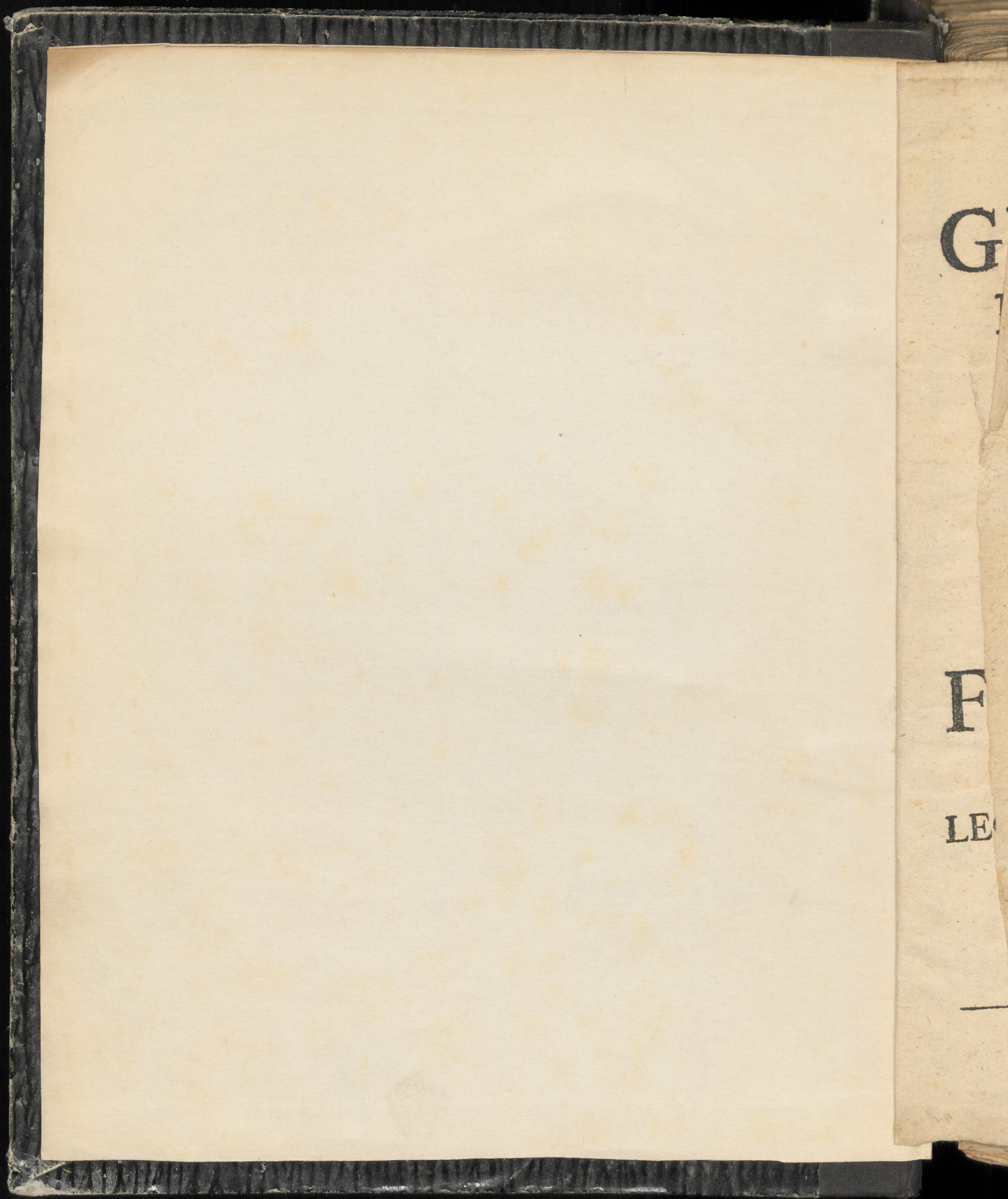

~~108~~

110.

Fa - 1092 (no.)

2

PRORECTOR
ACADEMIAE FRIDERICIANAE
IOACH. IVSTVS
BREITHAVPT,

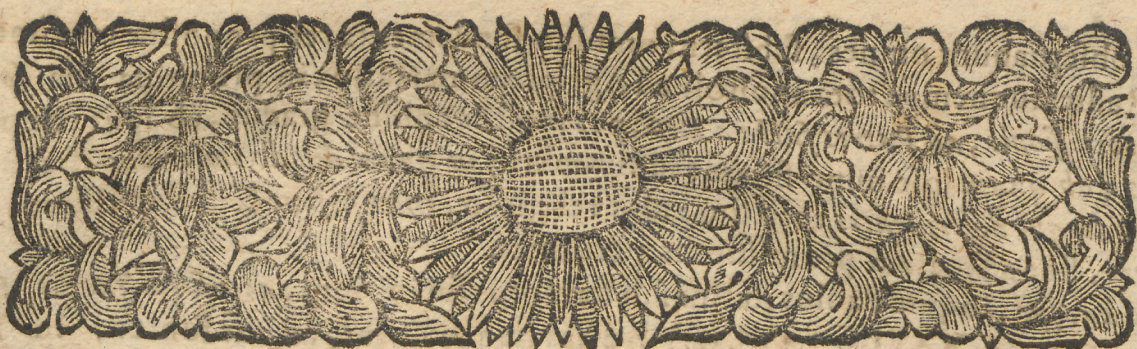
TH. D. ET P.P. SEMIN. TH. ET SACRORVM HILLERS. DIR.
PRAEP. ET PRAEL. C.B.V. MAGDEB. CONSIST. ET GEN.
SVP. DVC. MAGD. AC PR. DIOEC. SAL. INSP.

VNA CUM
PROFESSORIBVS RELIQVIS
CIVES ACADEMICOS

ad digne recolendam certitudinem
RESURRECTIONIS DOMINICAE
HORTATUR.

PP. M. DCC. VIII. IPSIS FERIIS PASCH.

4

Nimis indignum fastidium sapit illa Porcii Festi, noui Iudææ Praefidis Romani, cum Herode Agrippa Reg: de sacris confabulatio, quam in Actis Apostolorum legimus in perpetuam rei memoriam. Dictis enim multis vltro citroque de Romana iustitia, quam tamen ipsam satis languide administravit, refert Festus ille, tulisse ad se Iudæos quaestiones quasdam de sua superstitione, & de IESV QVODAM MORTUO, quem affirmauerit Paulus VIVERE. c. XXV. v. 19.

Neque vero permisit tum Deus Opt. Max. qua est ineffabili indulgentia ac misericordia, vt ipse ille nouus Iudææ Praefes, alique secum, essent absque congruenti oris Apostolici testimonio. Poterat sibi congratulari haftenus ipse Apostolus de data loquendi facultate coram Agrippa, cognomento Minore, tanquam gnaro omnium inter Iudæos consuetudinum atque quaestionum. c. XXVI. v. 3.

Extentam ergo manu caepit Paulus rationem reddere, prouocans publice ad vitæ suæ *ἀντίβειαν*, qua a puero probauerit, curæ sibi vtique fuisse semper cordique veræ religionis negotium; imo inde sinistro se ipsum, etsi per inscitiam, exarsisse zelo aduersus nomen IESV NAZARENI; nec adeo quenquam e Iudæis, contribulibus suis, præsumere iuste posse, ac si leuiter aut temere suscepisset euangelion; iterum vero se iterumque profiteri, quam singulari vi ac via gratiæ aduersus se, in medio Christianos persequendi æstu, conuertendum, opus fuerit; in commune tamen bonum aliorum; unde se non immorigerum extitisse cælesti voluntati, ad hæc vsque, quibus constrictus adstet, vincula.

Nonnullis forsan videtur recitatio hæc mere historica adhuc primo conspectu esse, necdum apta satis ad rem tantam vtrisque tam nouam, tamq; abstrusam, propius paulo adducendam, insinuandam, atq; instillandam. Verum enim vero, si recte attenderint

* ἢ καὶ τὸ οὐνοπορίας, Chrysost. b. 1. etiam istud res erat dispositionis & directionis diuina. conferri meretur Origines L. 3. contra Celsum, sub initium, & porro pag. 92. seq. 130. 135. seq. 329. edit. Cantabr.

derint, observabunt omnes, subterni omnino fundamenta rei propositæ maxime idonea. Radicatur nempe tota apostoli ad Agrippam narratio, in primitiva illa *spe* perpetuæ promissionis, ad Patres facta a Deo, per multos abhinc gradus, ab ipsis temporum exordiis; ob quam ipse nunc sistatur iudicandus; in quam duodecim tribus Israelis ipsæ noctuque diuque deseruiantes toto suo cultu religioso, intensissime & instantissime sperent perungere, siue ad metam promissionis peruenire.

De hac *spe*, inquit Paulus statim sub sermonis sui initium, *accusor a Judæis, Rex Agrippa*. v. 6. 7. (c. XXVIII, 20. 16. 23.) Ad has itaque lineas, ad hos fontes, in Israele olim tam sancte custoditos, & quasi notorios reducenda & innectenda est tota causa, quæ me inter & Iudæos nunc versatur. (c. XIII. v. 32. 34. 35.) Ab hoc capite, longe iam diuque per tot seculorum labores præstructo, assertis meis iungendo cande, sanum tibi iustumq; iudicium petendum est. Aut prolabendum obstinate in totum ἀπιστίας barathrum, si omnem illam compagem nervorum velimus dimittere, dissolvere, procul hinc totam abicere. Itane vero ἀπίστων indicatur apud vos si Deus mortuos suscitatur. v. 8. (c. XXIV. v. 14. 15. 22.) Ipsam hanc thesin generalem oportebit tandem eum subruere velle, qui tam præceps sibi sumit iudicium in summum caput huiusce Θέσεως. Aut quis vestrum possit hoc adeo respuere, qui vel generalem illum articulum serio secum digesserit firmumque reddiderit?

Eandem θέσιν fundamentalem inculcat Apostolus denuo verbis aliis, iisque conceptissimis v. 22. 23. *non se quicquam dicere extra ea, quæ tum ceteri propheta locuti fuerint futura* (implenda suo tempore) tum & Moses, annon PASSURUS fuerit promissus ille Christus (Messias, iam exhibitus) annon idem hic, tanquam primus ex RESURRECTIONE MORTUORUM (ipsa lytri virtute) lumen (vitæ reparatæ) annuntiaturus populo (Iudaico) pariterq; gentibus vniuersis. In hanc ergo arbitrii communem regulam se lubenter imo enixe compromittere; bono ipsarum gentium; sicque etiam Festi, qui præsens sit suus e gente Romana iudex.

Festus equidem, apostolo hæc apologiæ loco proloquente, magna voce exclamat, insanire Paulum, multas ipsum litteras in manian circumagere. Sed decenter hic protestatus, se verba veritatis & sanitatis proferre; scire de his Regem, ad quem eo confidentius loquatur, quod eum nihil horum latere persuasum habeat; neque enim quicquam horum in angulo gestum esse. ** Credis, inquit, Rex Agrippa, PROPHEtis; novi, quod credis, saltem in tantum conuictus; ad Prophetarum rursus concentum omnia sua, quæ noua apparebant, quam constantissime referens.

Observandum præterea, vno ibidem narrationis tenore Apostolum recitare verba pfius Domini IE SV de missione sua, ad aperiendos oculos gentium, conuertendo a tenebris (mor-

* Brent. h. l. & Act. 3, 17. 7, 2.

** ὁ λογισμὸς ἀπὸ πραγμάτων τῆς οἰκισμένης γέγονε τὸ δόγμα. Chrysost. h. l. & Luc. I, 4. τὸ μαρτύριον καιρῶς ἰδίῳ 1. Τιμ. 2, 6. πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ibidem cap. 1, v. 16, 17.

(mortis) in lucem (vitæ novæ) & de potestate SATANÆ (cuius mancipia fuerant) ad DEUM, ad capeffendum (ita) ipsos remissionem peccatorum, & sortem in sanctificationis fide illa (defixa) in ME, τῇ εἰς ἐμὴν inquit Saluator, ut Saluator & Redemptor, v. 18. Se itaque, Paulum, nuncium sic egisse inter gentes, ut misso sopore veteris securitatis penitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna penitentia opera facientes, digne oblati tantis ex tanta redemptione beneficiis, v. 20. Scilicet mortuus est Dominus, & surrexit rursus a Morte, non, ut spectaculum novum aut opus quoddam insolitum ac prodigiosum ex abrupto ederet, sed nostræ ex morte redemptionis acquirendæ & applicandæ causæ, SATANÆ potestatem nudus homo tollere non potuit. Et ea tamen tolli debuit iuste in salutem hominum, ita ut quod iustum esset, præstaretur in humana natura, sicq; præstatio iuste derivari posset ad homines. Inde talis redemptio DEI opus maximum. Miser mortalium status, qui negari non potest, quem quisq; habet intimum, sibi que intime conscius, id poposcit, adeoq; res est ad nos pertinens, rerum in nobis ipsis habens testimonia urgentissima, quæ non ita aliena videri vlli debeat. Ita sensim verba hæc non resistenti fiunt in corde, sub inuocatione gratiæ, verba veritatis, uti ea sunt in se, & verba sanitatis, imo accendunt curam seriam veritatis liberatricis, redduntq; animum sobrium, sollicitum, & resurrectionis novæ cupidum, v. 25. (Eph. V, 14. 1. 18 -- 20. 2. Tim. 2, 26. 8.) Iis autem, qui domesticas has considerationes prorsus repudiant; nec nisi abstractim & seorsum de Christi morte & resurrectione audiunt: verba hæc male sana portenta videri, quid mirum?

Hinc concludi debet, potuisse ipsum Festum, quantumvis ethnicum, nisi restitisset, liberari ab illo somno mortis, ex quo trahebat vagum suum & fugitivum delictum de IESU QVODAM MORTVO. Præcesserat Cæsareæ exemplum haud contemnendum Cornelii, ex cohorte Italica gentis suæ, c. X. item Proconsulis Sergii Pauli, viri prudentis, ut expresse legitur c. XIII. v. 7. sequente postea Clemente Romano aliisq;.

At Festus, qui primum statim finxerat ἀνοσίῃσιν (c. XXV. v. 20. 9.) iam maiore damno suo videt ipsum hospitem magis gnarum, Regem Agrippam, cum suo, ut ait, medico surgentem una, & aversa secum facie subito quodam raptu abruptem colloquium c. XXVI. v. 28. 29. 30. sq. c. XXIV. v. 25. 26. Ioh. XVIII. 37. 38. Luc. 23, 11. 12. 7. 9. 7. 19. Matth. XXVII. 19. 22. 24. 25. 64 sq. 28. 4. 11. sq. Sap. 2, 1. -- 22. -- 25. 1. Cor. 15, 33. 34. 19. 17. Quadrat huc illud ex Tertulliani ad Romanos antistites apologetico sub initium: non libet PROPIVS experiri. Hic tantum curiositas humana torpescit, & erubescit inquirere. AMANT IGNORARE, CUM ALII GAUDEANT COGNOUISSE. Non (ergo) potes dementiam dicere, quod reuinceris ignorare.

Quid Paulus ad hunc inter homines euentum? Diu iam ipsi compertum erat atq; exploratum, quo veterno marcescant miseri homines sibi relictis; quibus concupiscentiarum vinculis omnes constricti, totque aliis rebus huius tantum vitæ obruti ac consulto sepulti. Sed & ex sua parte quam certissimus erat beati status in agnitione huius Salvatoris, quem iam exhibitum annunciauera. Ideo dixit Agrippæ, cum ad finem dicens inclinarer: Optarim a Deo non solum modica ex parte (qua me ais persuadere tibi, ut

ut has Christianus) verum etiam magna, non te modo, sed omnes etiam, qui me audiunt hodie, tales euadere, qualis & ego sum, exceptis vinculis his. Act. XXVI, 28. 29. Et alibi: Si infidi sumus, ipse tamen (Dominus, in quo vinctus sum) fidus manet. Negare seipsum non potest. Nouit Dominus eos, qui sui sunt. 2. Tim. II, 8. 13. 19. Ob quam causam etiam hac patior, sed non erubesco. Scio enim, CUI credidi. ibidem I, 7. 10. 12.

In martyrio Clementis Romani, cuius paulo ante mentionem fecimus, legitur; Mamerthinum Urbis Praefectum, cum illum fuisset intuitus, dixisse inter alia: e nobili radice prodiisti, teste nobis Romano populo, sed non feri te populus Romanus, quia nescio QVEM Christum colis, & contra Deos, qui in templis coluntur nostris, suscipis. Respondisse martyrem: queratur SILENTII occasio, in quo pro salute sua homo, mentis particeps, apud se consultare ac disquirere incipiat, quo VERVM Deum inueniat, CUI fidem suam decenter commendet. Addito hoc, submisit se optare Praefecto prudentiam ATTENDENDI probe ad ἀπολογία, accusasse se populum non propter seditionem imperitorum, sed propter doctrinam ipsam.

Habet omnino religio Christiana rationes suas spirituales, id est, certa & solida sui generis fundamenta, si modo quis secum habitans attendere probe dignetur pro dignitate rei ipsius tam arduae, sine dolosa cunctatione & carnali tergiuersatione. Laudantur Beroenses, tanquam εὐγενέσποι seu melioris indolis homines, quod susceperunt uerbum cum omni auiditate & applicatione mentis ita, ut quotidie, a capite quasi ad calcem, inquirerent ex scripturis in ea, quae Paulus proposuerat de passione & resurrectione Christi, quia subacta eiusmodi ἀνὰ πρῶτον non praedicit viam fidei, sed ad fidem gignendam & fouendam potius conducit; praemia ipsa luce solius fidei, diuinitus oblata. Act. XVII, 3-11. 2. Eodem quoque loco fides describitur, tanquam fructus iustae immorationis, sive τὸ πολλοῦ θῆναι v. 34-35. aliis modo noua QVAEDAM auribus obtrudi subito suspicantibus. v. 18-20-23-32. Sicque Paulus exiit de medio eorum. v. 33. Satis enim indultum miserimis temporibus ignorantia. v. 23. 30. 31.

Hac certe attentionis sobria via sola, obtinetur lata conscientia, euentuumque omnium æquanimis tolerantia, superantur larvæ ac terribilia mundi, eaque Christianis sunt thesaurus incomparabilis, quæ corrupto seculo horrida sunt * & ἀπίστα. Domi-

* Traianus Imp. ad Ignatium: CUINAM festinas te ipsum immolare? EI ne, qui a Pontio Pilato in cruceem fuit actus? Imo, inquit Ignatius, EI, qui peccatum crucifixit, eiusque inuentorem destruxit, & omnem eius potentiam per crucem aboleuit. Traianus: quid vero sibi vult illud tuum nomen, Theophorus? Martyr: qui Christum circumfert in anima. Imperator: tu ergo in te ipso Christum circumfers? Martyr: Etiam. scriptum enim est: inhabitabo in ipsis, & inambulabo. Traianus sententiam pronunciauit: Ignatium, qui in seipso crucifixum ferre dicit, precipimus vinctum duci. Martyr cum letitia suscipiens vincula, gratias agit Domino, qui dignum

qui me audiunt
28.29. Et alibi:
tegare seipsum non
am causam etiam
imus, legitur; Ma-
ia: e nobili radice
ia nescio QVEM
spondisse marty-
iceps, apud se con-
m suam decenter
ENDENDI probe
propter doctrinam
st, certa & solida
obe dignetur pro
uervatione. Lau-
nes, quod suscep-
die, a capite qua-
de passione & re-
fidei, sed ad fidem
i, diuinitus obla-
uam fructus iustæ
DAMauribus ob-
medio eorum, v. 33.
uentuumque om-
di, eaque Christi-
t* & α π ι σ α. Do-
mi-

are? EI ne, qui a
i peccatum crucifi-
er crucem aboleuit.
Martyr: qui Chri-
circumfers? Mar-
bo. Traianus sen-
e dicit, precipimus
s agit Domino, qui
dignum

mine, ad QVEM (aliud) ibimus? verba vite æternæ habes. Et nos credidimus & cogno-
uimus, quia tu es Christus Filius Dei. Ioh. VI, 67-70. 62. 57. VII, 46-53. 27. VIII, 25. 51-55.
IX, 29-33-41. XIV, 5-8-19-22. ut permanendum omnino sit in iis, quæ didicimus, &
credita sunt nobis, quia scimus, a QVO didicerimus 2. Tim. III, 14. 15. 1. 12. 10. 11, 9. 8. Luc.
VII, 19-23. 24. enutriti verbis fidei & bonæ doctrinæ, exercentes pietatem quæ promissionem
habet vite & eius, quæ nunc est, & futurae I. Tim. IV, 6-9. 10.

Equidem datur tempus, quo ipsi probi variis fluctuationibus obruuntur, ut non
certi esse videantur, sed animo prorsus pendere cogantur, οὐκ ὀπωπόλ quandoq; Luc. XXIV,
17-19-21. 11. Ioh. 2, 22. 12. 16. 20. 9. Hi tamen nunquam volunt vagari, aut in adsci-
ta caligine acquiescere per neglectum quendam, ex amore rerum huius sæculi, Æthiops
ille, legens caput LIII Esaiæ, hærebat in eo, an Propheta loquatur de se, an de ALIO
ALIQVO? Obsecrans autem Philippum interpretem, testabatur verum desiderium;
quo & mox licebat gaudere adimpleto. Act. VIII, 30-33. 34-39. Ipse Saul, cum in
via Damascum versus humi iacens quæreretur; QVIS es, Domine? iam iam incipiebat ani-
mum suum Christo dedere. c. XXVI. v. 15. Veritas non consistit cum tenebrarum
studio, aut incerti ἀδυσπόσια, sed tota protendit ad lucem. Quem ME dicunt esse TUR-
BÆ? sciscitatur Iesus ex discipulis. Johannem Baptistam, hi respondent, ALII Eliam, A-
LII, quia VNUS ALIQUIS Propheta de prioribus surrexit. Vos autem, notanter pergir
optimus Saluator, Vos autem, quem ME esse dicitis? CHRISTVM DEI, respondit omni-
um commilitonum nomine Simon Petrus. Luc. IX, 7-9. 18-20-22-27. 44. 62.

Et Samaritanæ ait: Si nosse donum illud Dei, et QVIS sit ille. Dicit Samaritana:
video, te Prophetam esse. porro: scio Mesiam venturum, cum venerit ille, nobis annuncia-
bit omnia. Absque ulteriore mora respondet Christus: EGO sum, loquens tibi. Ioh. IV,
10. 22. 26. ut tandem reliqui concives testarentur, scire se, quod Hic est vere Saluator
mundi Christus, v. 34. 42. Ille, qui cæcus fuerat a natiuitate, quæsitus a Iudæis, quem
eum esse reputaret, qui visum restituisset, Prophetam illico confessus est. Iesus autem
confessorem non reliquit in suspensio, sed ad distinctam agnitionem promouit, c. IX, v.
17. 35. 36. 37. Legatur inprimis examen illud paschale. Ioh. XI, 23-26. 27.

Sunt

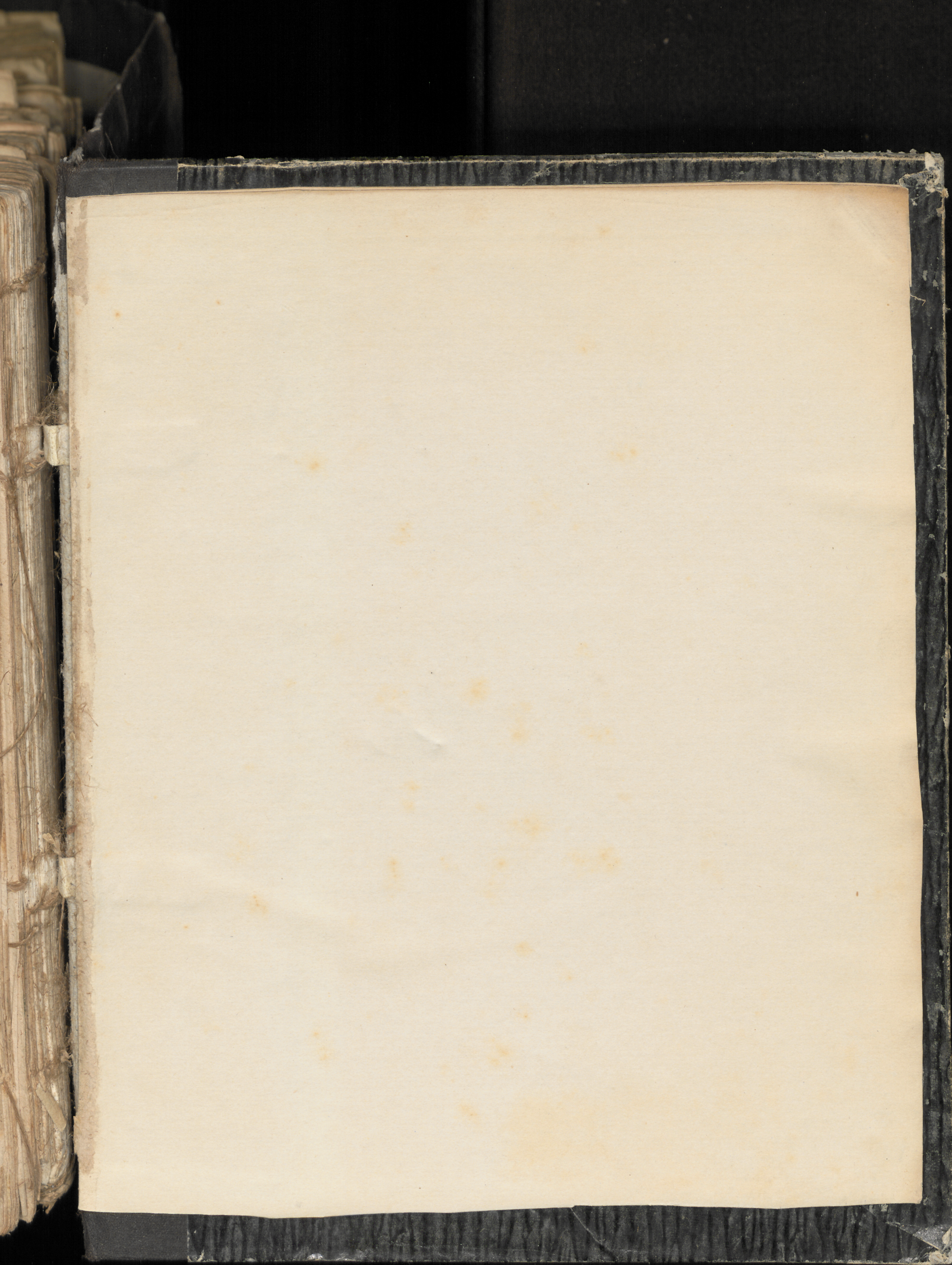
dignum se fecerit cum Apostolo suo Paulo vinculis alligari. Iuliani sarca-
smos, quoad argumentum præsens, reperias in Cyrilli Alexandrini libris, ipsi
oppositis f. 194. d. 159. e. 281. 250. b. 335. b. 340. b. 346. a. edit. Lips. ibidem f.
191. e. 206. b. a. de Cornelio & Sergio, quos proterue contemnit.
Ad textum Act. XXVI, 9. Erasmus Roterodamus in paraphrasi sua Paulum ita lo-
quentem facit: Et mihi usu venit, ut quod prius videbatur absurdum, post com-
pererim & pietatis & religionis esse caput. ad v. 18. ibidem paraphrasis verborum
Christi tendit in exemplum bonum, inde capiendum: ut quemadmodum tu nunc
subito liberatus ab errore, pro ceco factus es oculatus, ita prædicatione veritatis euan-
gelica aperias oculos eorum &c. confer Act. 3, 17. 18. sq. 26. 5. 31. 31. 27-30. 38.

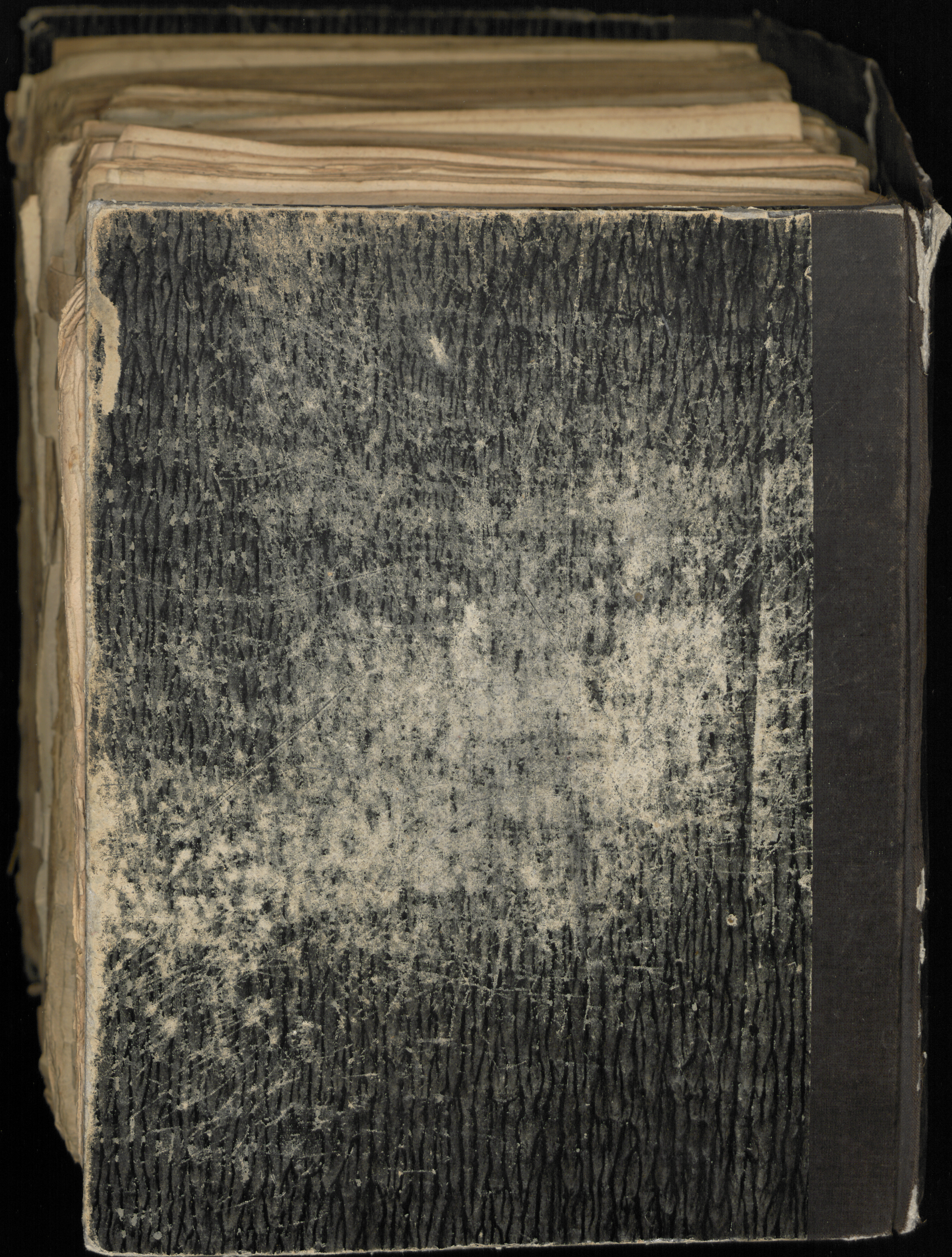
Sunt contra passim, qui ex intestinis rixis damnandæ vel saltem spernendæ veræ doctrinæ occasionem arripiunt. Atque id etiam Festus suo tempore voluit, Agrippæ ipsi licet Iudaismum professo, sed Romanis partibus multum obstricto, paulo liberius dicens, Iudæos quæstiones quasdam de sua ipsorum superstitione detulisse ad se & lites de quodam defuncto. Quam inique & abiectim & astute, supra vidimus. Sapiamus inde, ne idem fallax dæmonion potestatem eandem inter eos tandem accipiat, qui discernere discernenda renuunt. A&. XIII, 40. 41. 27. sq. Dignior certe in se est ipsa Christiana religio, ab Apostolis prædicata, quam ut vix primis labris eam delibare dignemur mortales, imo ne per stillicidium quidem defluere inde quid in nos & nostra patiamur. Eo vero magis opus est iugiter recolendis ipsis illis fundamentis vitæ ac mortis genuinis, his etiam diebus, 2. Tim 2, 8. 16. - 19. Philip. 3, 1. II. quo plures sunt ubique aberrationum modi. Fugiamus omnes & superstitionem & αἰσίων. Nobis feritur, nobis metitur, *COGITANDUM MATURE DE PORTU, IN QVAM NOS RECIPIAMUS IN TOT TEMPESTATIBUS, vivendo. & moriendo. OMNIA NOS CHRISTI VITA DOCERE POTEST.*

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Litteris JOH. MONTAGII, Acad, Typogr.

se pie400 gisong

Agna olim fuit et litigiosa (a) disputatio, quam de cognitione humana habuerunt illi philosophi, quos a secta conditore Platonicos et a loco professionis Academicos dixerunt. Quemadmodum enim permulti cum Socrate et Platone in utramque partem de multis discebant, de aliis certum quiddam statuentes: ita successerunt postea, qui nihil omnino sciri, nihil plane cognosci ac percipi posse adfirmarent. Ab utrisque autem discessisse progressu temporis dicuntur scholæ duæ: quarum una in rebus quidem ipsis docuit inesse verum, at cognoscendi illius facultatem abiudicavit homini, quem tamen haud pauca concessit probabiliter scire posse; altera non modo verisimilem multarum rerum, sed aliquarum etiam certam dari scientiam pronuntiavit. Orta est ex hac sententiarum diuersitate celebratissima illa Academia veteris, mediæ ac nouæ denominatio: quarum hæc Carneadem Cyrenæum, illa Arcesilam Pitaneum, ista autem Platonem ipsum auctorem habuisse fertur. Equidem haud ignoro, nec Ciceroni satis in hac re conuenire cum Diogene Laertio, et ab utroque rursus Sextum Empiricum quodam modo dissentire. Duplicem enim iste Academiam tantum in libris suis (b) nominat, veterem a Platone, ac nouam ab Arcesila institutam: quum apud Diogenem (c) et vetus Platonis, et media Arcesilai (sic enim ipsi et Clementi Alexandrino (d) dicitur, quem Arcesilam Tullius vocat) et noua Lacydis memoretur; Sextus (e) autem, præterquam quod nouæ principem Carneadem agnoscit, quartam etiam Philonis et quintam Antiochi ex aliorum mente addat. Sed mihi non iam est propositum scholarum in diuersa hoc modo abeuntium colligere numerum, neque controuersiarum, quæ sollicitè in hoc argumento versantibus

A 2

(a) Vid. Cic. Quæst. Acad. Voss. de Sect. Phil. c. XI. seqq. et summe Rev. Buddei Hist. Phil. c. IV. §. 17. seqq.

(b) Acad. Quæst. l. I. c. 4. et 12.

(c) De Vitæ Clar. Phil. procem. sect. 19. et l. IV. sect. 28. et 59.

(d) Strom. l. I. p. 301. et l. VII. p. 712. edit. Paris.

(e) Pyrrhon. Hypotyp. l. I. c. 33.

